

INFORMATIKA FANI BO‘LAJAK O‘QITUVCHISINING KASBIY KOMPETENTLIGINI OSHIRISH METODIKASI

Eshaliyev U.S

Termiz davlat universiteti texnologik ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Tayanch soʻzlar: informatika, taʼlimni axborotlashtirish, axborot texnologiyalari, kompetensiya

Ключевые слова: информатика, информатизация образования, информационные технологии, компетентность.

Key words: computer science, informatization of education, information technology, competence.

Kirish. Zamonaviy O'zbekistonda mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirish tizimini isloh qilish muammosi tobora jadalashib bormoqda, bu esa davlatning bozor munosabatlariga kirib kelishi natijasida yuzaga keladigan yangi ijtimoiy ehtiyojlar bilan bog'liq. Tarixan ta'lim jamiyatni axborotlashtirishning birinchi yo'nalishlaridan biri bo'lib, u axborot texnologiyalarini joriy etish, inson faoliyatining barcha sohalarini axborotlashtirish sharoitida ishlay oladigan shaxsning yangi axborot madaniyatini shakllantirishga qaratilgan. Ta'limning informatizatsiyasini amalga oshirishda hal qiluvchi roli o'qituvchiga, birinchi navbatda, kompyuter bilimdoniga tegishli. Hozirgi vaqtda kompyuter fanlari va boshqa mutaxassisliklar bo'yicha o'qituvchilarni kompyuter fanlaridan o'qitish va axborot texnologiyalaridan foydalanish tizimining alohida yo'nalishlari yoki tarkibiy qismlarini ishlab chiqishga qaratilgan ko'plab pedagogik tadqiqotlar mavjud. Shunga qaramasdan, ta'limni axborotlashtirish sharoitida o'quv amaliyotida IKT tatbiq etish sohasida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligining asosiy tarkibiy qismlarini o'z ichiga olgan tadqiqotlar tizimli ravishda yo'q.

Adabiyotlar tahlili. Shuni ta'kidlashni xohlaymanki, bitiruvchilar maktablarda, universitetlarda ishlaydigan ko'p qirrali mutaxassislardir, shuningdek, amaliy jihatdan, kundalik kasbiy ishlarida ular katta ish bilan

shug'ullanishadi va hokazo, ya'ni axborot oqimi. Yangi ta'lim maqsadlari inson shaxsining ustuvorligiga asoslanadi, uning rivojlanishi ta'limning asosiy qiymati va eng muhim natijasiga aylanishi kerak. Ta'lim tizimining ushbu yangi yo'nalishlari uning rivojlanishining turli yo'nalishlarda namoyon bo'ladi: uzluksiz ta'lim tizimining qurilishi, o'quv-tarbiyaning alternativ shakllarining paydo bo'lishi, ta'lim mazmunini shakllantirishning yangi yo'nalishlarini ishlab chiqish, yangi ta'lim muhitini yaratish va h.k. Bunday sharoitda kompyuter fanlarining bo'lajak o'qituvchisini metodik ta'lim mazmunini takomillashtirish masalasi tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Bundan tashqari, hali ham hal qilinmagan muammolar mavjud bo'lib, ular orasida, birinchi navbatda, axborot texnologiyalarini o'qitishda qo'llash nazariyasi va amaliyoti kompyuter asbob-uskunalari va dasturiy ta'minotni ishlab chiqish tezligidan ortda qolmoqda. Ushbu omillar kelajakdagi kompyuter fanlari o'qituvchisining o'quv tarkibini takomillashtirish, pedagogik universitetda uning metodik ta'limning mavjud texnologiyalarini ko'rib chiqish zarurligini tasdiqlaydi. Bundan tashqari, oliy pedagogik ta'lim mazmuni va uni tashkil etishning zamonaviy yo'nalishlari shaxsning pedagogik faoliyatga tayyorligi mezonlari haqida savol tug'dirmoqda.

Natija va tahlillar. Nazariy jihatdan, bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi asoslari mahalliy tadqiqotchilarning asarlarida qamrab olingan. A. Abdukodirova, M. H. Allambergenova, M.M Aripov, A.D. Askarov, U. S. Begimkulov, R. H. Juraev, F. I. Zakirova, M. H. Lutfillaev, N. A. Muslimov, M. Sugat, N. I. Tailakov va boshqalar. Shuningdek, «Informatika» kafedrasining bo'lajak o'qituvchilarini o'qitish mazmunini shakllantirish masalalari, uning kasbiy va pedagogik faoliyatda AKTdan foydalanishga tayyorligi, pedagogik oliy o'quv yurtlarida informatikani o'qitishning yangilangan, metodologiyasi va usullari chet ellik olimlar M. I. Bashmakov, G. A. Mordovskogo, G. G. Vorob'eva, N. And.Gandini, A. P. Ershov, E. S. Po'lat, V. G. Razumovskiy, V. A. Dallinger, T. V. Dobudko, I. V. Robert, O. Erstad, O. by Jennifer va boshqalar. Kompyuter fanlari mutaxassislarini kasbiy ma'lumot va texnologik kompetentlikni shakllantirishda o'qitish jarayonining samaradorligi masalasining dolzarbligini belgilovchi tizimni shakllantiruvchi omillarning barcha turlaridan kelib chiqib, asosiy omil – ta'lim jarayonini tashkiliy-uslubiy jihatdan qo'llab-quvvatlash aniqlanmoqda. Ushbu omilning tuzilishi, ichki tartib-qoidalar tizimini, davlat standartiga muvofiq o'zgaruvchan o'quv rejalarini ishlab chiqish va talabaning ta'lim traektoriyasini tanlash bilan bir qatorda quyidagilar bilan belgilanadi: ish dasturlarini yangilash; ta'lim jarayonini optimallashtirish, zamonaviy integrativ ta'lim muhitini shakllantirish. Bugungi kunda ta'lim sohasidagi innovatsiyalar o'qituvchi va talabalarning qo'shma faoliyatini tashkil etish

sohasida yangi maqsadlar, ularning mazmuni, oquv-tarbiya va ta'lim shakllarini joriy etishdan iboratdir; kasbiy pedagogik tafakkur uslubidagi o'zgarishlar. Biz ta'lim muhitida qo'llayotgan termin: tugallangan tadqiqot va rivojlantirish natijalarini amalga oshirishga qaratilgan jarayonga innovatsiya faoliyati. Ushbu muddat O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «2017-2021-yillarda davlat strategiyasi to'g'risida»gi farmoni bilan joriy etildi. Shunday qilib, biz kompyuter fanlarini o'qitishning adaptiv modelini ishlab chiqdik, u kompyuter fanlari o'quvchilarining individual va shaxsiy xususiyatlarini o'rganish va ko'rib hiqish (so'rovlar, suhbatlar, so'rovnomalalar) va kelajakdagi mutaxassislarning axborot texnologiyalari kompetentligini shakllantirishga qaratilgan. Maqolada kasbiy axborot-texnologik kompetensiyani shakllantirish jarayonini baholashning tuzilishi va mezonlari asoslab berilgan, ta'lim sifati va ularning tuzilishiga ta'sir etuvchi omillar aniqlangan, uning muvaffaqiyatli shakllanishiga turtki bo'luvchi pedagogik shart-sharoitlar belgilab berilgan. Shu sababli, shuni ta'kidlash mumkinki, kelajakdagi kompyuter fanlari o'qituvchilarini o'qitish mazmunini yaxshilash zarurligini ko'rsatuvchi bir qator omillar mavjud bo'lib, ular orasida

* informatika fani o'qituvchilarining malaka oshirish darajasi bilan zamonaviy jamiyat tomonidan ta'lim tizimiga qo'yiladigan talablar o'rtasidagi tafovut;

* ta'lim jarayonida IKT ning pedagogik imkoniyatlarini va o'qituvchilarni o'qitishda IKTdan integratsiyalashgan holda foydalanish zarurligini asoslovchi kompleks psixologikpedagogik tadqiqotlarning yo'qligi; kompyuter fanlari o'qituvchisining kasbiy tayyorgarlik sifati va pedagogik faoliyatga tayyorligini aniqlaydigan ob'ektiv mezonlar va monitoring va baholash usullari tizimining yo'qligi.

Ko'pgina olimlarning fikriga ko'ra, innovatsion ta'lim texnologiyalari o'quvchilarning ijodiy fikrlashini, ta'lim, amaliy yoki ijodiy vazifalarni hal qilishda nostandart g'oyalarni ishlab chiqarishga qaratilgan bo'lishi kerak, bu esa o'z navbatida kelajakdagi mutaxassislarning kasbiy kompetentligining formativ omilidir. Shu bilan birga, ta'limni modernizatsiyalashning asosiy sharti informatsion o'quv modelidan rivojlanayotgan modelga o'tishdir. Bu esa o'quvchilarning nafaqat mavzuli bilimlarni, balki ularni mustaqil egallash qobiliyatini shakllantirishdan iboratdir.

Xulosa.Bundan tashqari, ta'lim muassasasining texnik jihozlari kompyuter va IT vositalari bilan doimo o'zgarib turishi sababli, kompyuter fanlari o'qituvchisi osonlikcha navigatsiya qilishi kerak bo'lgan turli xil dasturlar mavjud. Shunday qilib, universitetda o'qish davrida kompyuter fanlarining bo'lajak o'qituvchisi

axborot texnologiyalari sohasida sub'ekt kompetensiyalarini shakllantirishi zarur. Sub'ekt kompetentligini shakllantirish uchun quyidagi o'quv vazifalarini hal etish zarur: operatsion tizimlar bilan ishlash bo'yicha treninglar; kompyuter dasturiy ta'minoti bilan, axborot-kommunikatsiya kompyuter texnologiyalari bilan, shu jumladan matnga ishlov berish tizimi, raqamli jadvallar, grafiklar, ma'lumotlar bazalari, integratsiyalashgan muhitlar, Internet va boshqalar.

Adabiyotlar:

1. M.Aripov, M.Muhammadiyev. Informatika, informasion texnologiyalar. Darslik. T.: TDYuI, 2004 y.
2. S.S.G'ulomov va boshqalar. Axborot tizimlari va texnologiyalari. Darslik. Toshkent, "Sharq", 2000
3. Mirziyoev Shavkat Miromonovich. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo'shma majlisidagi nutq / Sh.M. Mirziyoev. – Toshkent : O'zbekiston, 2016. - 56 b.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. O'zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida. (O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda)
4. U.S.Eshaliyev. "Preparing Future Computer Science Teachers to Work with Gifted Students. Computer-Based Implementation Technology" EUROPEAN JOURNAL OF LIFE SAFETY AND STABILITY (EJLSS) ISSN 2660-9630 www.ejlss.indexedresearch.org Volume 9, 2021
5. O'.S.Eshaliyev. "Informatika o'qituvchisi kasbiy bilimini tash'his etish metodikasi" Жамият ва инновациялар – Общество и инновации – Society and innovations Journal home page: <https://inscience.uz/index.php/socinov/index> Received in revised form 20 June 2022 Accepted 25 July 2022 Available online 15 August 2022
6. U.S.Eshaliyev. "Theoretical Foundations of Improving the Technology of Training the Competence of the Future Informatics Teacher" American Journal of Social and Humanitarian Research (AJSHR). October, Vol. 3 No. 10 (2022): AJSHR.
7. O'.S.Eshaliyev. "Bo'lajak informatika o'qituvchisi kompetentligini tarbiyalash texnologiyasini takomillashtirishning o'ziga xos jihatlari" Ustozlar uchun jurnal. 34-son 2-to'plam iyul 2022 yil.
8. U.S.Eshaliyev. "Theoretical Foundations of Improving the Technology of Training the Competence of the Future Informatics Teacher" AMERICAN JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITARIAN RESEARCH. ISSN: 2690-9626 Vol. 3, No. 10, 2022.
9. U.S.Eshaliyev. "The Advantage of Using Multimedia Electronic Teaching-Methodical Complexes in Forming the Intellectual Competence of the Listener" International Journal of Development and Public Policy. ISSN: 2690-9626 Vol. 3, No. 10, 2022.

РЕЗЮМЕ

O'qituvchining kasbiy kompetentligini shakllantirishning metodik tizimini istiqbolli rivojlantirishga bag'ishlangan bo'lib, bugungi kunda pedagogik loyihalash o'qituvchi qo'lida kuchli vosita to'dasi bo'lib, pedagogik muammoni hal qilish loyihalasini yaratish va amalga oshirish imkonini beradi, degan xulosaga keladi.

РЕЗЮМЕ

Посвящено перспективному развитию методической системы формирования профессиональной компетентности педагога, а также выводу о том, что сегодня педагогическое проектирование является мощным инструментом в руках педагога, позволяющим создать и реализовать проект решения поставленной задачи. педагогическая проблема.

SUMMARY

Dedicated to the long-term development of a methodological system for developing a teacher's professional competence, as well as the conclusion that today pedagogical design is a powerful tool in the hands of a teacher, allowing one to create and implement a project for solving a given problem. pedagogical problem.